

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**  
**до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів**  
**України щодо вдосконалення порядку погашення заборгованості**  
**споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги»**

**1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту.**

Одним із чинників, який суттєво ускладнює фінансовий стан підприємств житлово-комунального господарства, є заборгованість споживачів за отримані житлово-комунальні послуги. Найбільшим боржником є населення.

За даними Державної служби статистики України, заборгованість населення за спожиті житлово-комунальні послуги станом на 01.05.2020 р. становила 63,1 млрд. гривень, в тому числі за видами послуг:

- 1) постачання та розподіл природного газу – 25,6 млрд.грн.;
- 2) постачання та розподіл електричної енергії – 5,9 млрд.грн.;
- 3) централізоване опалення та гаряче водопостачання – 20,5 млрд.грн.;
- 4) водопостачання та водовідведення – 5,3 млрд.грн.;
- 5) утримання будинків та прибудинкової території – 4,9 млрд.грн.;
- 6) вивезення побутових відходів – 0,97 млрд.грн.

Як наслідок, недоотримані доходи не дозволяють підприємствам виконувати покладені на них зобов'язання, зокрема своєчасно розраховуватись за енергоносії, виплачувати заробітну плату, сплачувати податки, збори та обов'язкові платежі до бюджетів усіх рівнів.

Разом з тим підприємства житлово-комунального господарства не можуть забезпечувати населення послугами належного рівня та якості, не мають можливості здійснювати заходи з модернізації та енергозбереження, інвестиційного розвитку.

При наявності значного обсягу заборгованості за спожиті житлово-комунальні послуги порушуються права тих споживачів, які сплачували ці послуги вчасно та у повному обсязі, оскільки через недобросовісних споживачів вони не можуть розраховувати на якісні послуги та безперебійне їх надання.

Наявність заборгованості створює нерівні умови для учасників ринку житлово-комунальних послуг та підвищує соціальну напругу в суспільстві,

зокрема між населенням — споживачами житлово-комунальних послуг, які добросовісно та своєчасно оплачують житлово-комунальні послуги та тими, які нехтують своїм обов'язком щодо оплати за житлово-комунальні послуги.

**Такі умови призводять до дестабілізації роботи підприємств галузі.**

Законом України «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію» (далі — Закон) встановлено порядок реструктуризації заборгованості за спожиті житлово-комунальні послуги.

**Законом передбачено, що заборгованість, яка склалася на дату набрання чинності цим Законом реструктуризується на термін до 60 місяців залежно від суми боргу та рівня доходів громадян на дату реструктуризації.**

Відповідно до статті 1 Закону для реструктуризації заборгованості громадяни укладають з підприємствами-надавачами житлово-комунальних послуг договори про щомісячне рівномірне погашення реструктуризованої заборгованості та своєчасну сплату поточних платежів за житлово-комунальні послуги.

**При цьому загальна сума платежів, що вносяться громадянами на оплату поточних платежів та платежів на погашення реструктуризованої заборгованості, не повинна перевищувати 25 відсотків доходів, що визначаються при нарахуванні субсидій для працюючих громадян, і 20 відсотків - для пенсіонерів та інших осіб, які отримують будь-які види соціальної допомоги.**

За умови, якщо доходів громадян, які уклали договори про реструктуризацію заборгованості, не вистачить на повне погашення цієї заборгованості, термін дії договору продовжується до повного її погашення.

Разом з тим з 10 січня 2006 року діє Закон України «Про реструктуризацію заборгованості за надані послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій і комунальні послуги, що утворилася станом на 1 грудня 2006 року», яким встановлено, що **заборгованість з квартирної плати (плати за утримання житла) та плати за комунальні послуги (водо-, тепло-, газопостачання, послуги водовідведення, електроенергія, вивезення побутового сміття та рідких нечистот) наймачів жилих приміщень та власників жилих будинків або квартир, яка утворилася станом на 1 грудня 2006 року** перед надавачами зазначених послуг, реструктуризується у порядку, визначеному Законом.

**Вказані Закони України не дозволяють забезпечити реструктуризацію заборгованості, що утворилася після 1 грудня 2006 року.**

Це, у свою чергу, значно ускладнює відносини між споживачами та виконавцями житлово-комунальних послуг та нерідко призводить до виникнення конфліктних ситуацій в частині відмови виконавців укладати договори реструктуризації або встановлення неприйнятних строків такої реструктуризації.

Слід відмітити, що на сьогодні одним із засобів впливу на боржників є звернення підприємств житлово-комунального господарства до суду.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України (стаття 124 Конституції України).

Відповідно до статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Практика виконання судових рішень свідчить про те, що зазвичай суд виносить рішення про сплату боргу споживачем частинами протягом декількох років, тобто в розстрочку. Та при цьому необхідно відшкодувати сплату судового збору та витрат з виконавчого провадження.

Водночас з урахуванням розмірів ставок судового збору для фізичних та юридичних осіб при зверненні до суду згідно із Законом України «Про судовий збір» більшість підприємств не мають фінансової можливості вести претензійно-позовну роботу щодо стягнення існуючої заборгованості за спожиті житлово-комунальні послуги.

Так за інформацією Міністерства юстиції України протягом 2018 року в органах державної виконавчої служби перебувало 252,2 тис. виконавчих документів про стягнення з громадян заборгованості за комунальні послуги на суму 1,8 млрд грн.

Завершено державними виконавцями 134,8 тис. виконавчих документів на суму 864,3 млн грн.

Тому поширення практики обов'язкової реструктуризації житлово-комунальних боргів дозволило б уникнути зайвої судової тяганини, яка не потрібна ні споживачеві, ні підприємству - виконавцю послуг.

З метою стабілізації фінансово-економічного стану підприємств сфери житлово-комунального господарства прийнято Закон України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії».

Зазначеним Законом внесено зміни до Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до яких передбачається припинення виконавчих проваджень стосовно організацій та підприємств, що беруть участь у процедурі врегулювання заборгованості, зокрема підприємств-виконавців з надання комунальних послуг.

Визначено процедуру поетапного зниження рівня кредиторської заборгованості за спожиті енергоносії, а саме:

- 1) відшкодування з державного бюджету заборгованості з різниці в тарифах для населення та бюджетних установ;
- 2) реструктуризацію кредиторської заборгованості шляхом укладання договору про реструктуризацію терміном на 60 місяців;
- 3) у разі дотримання вимог процедури реструктуризації та виплати усієї суми боргу передбачається списання неустойки (штрафу, пені), інфляційних нарахувань, процентів річних, нарахованих на заборгованість за спожиті енергоносії.

Таким чином, створені сприятливі умови для стабілізації фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства.

У зв'язку із цим виникає необхідність створити аналогічні умови і для населення, тобто законодавчо запровадити процедуру обов'язкової реструктуризації заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги, що утворилася станом на 1 жовтня 2020 року.

Разом з тим, виконавцям послуг спрощується процедура подачі до суду позовів щодо боржників, які не укладуть договори реструктуризації, а судові виконавці отримають додаткові механізми впливів на таких боржників.

Отже, реалізація проекту Закону дозволить прискорити розв'язання проблеми погашення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги, сприятиме покращанню взаємовідносин між споживачами та виконавцями житлово-комунальних послуг та стабілізації фінансового стану підприємств галузі.

Водночас прийняття проекту Закону дозволить запобігти зростанню кількості неплатників серед платоспроможних категорій громадян.

При цьому слід зазначити, що малозабезпечені верстви населення користуються субсидією на оплату житлово-комунальних послуг і оплачують такі послуги вчасно, оскільки наявність заборгованості за послуги у розмірі 20 неоподаткованих мінімумів доходів громадян на день звернення за призначенням житлової субсидії є підставою для не призначення субсидій на наступний період.

## **2. Цілі і завдання прийняття законопроекту**

Метою прийняття проекту Закону є розв'язання проблеми погашення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги, що утворилася станом на 1 жовтня 2020 року.

## **3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту**

Законопроектом удосконалюються та узгоджуються між собою положення Законів України :

- «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію» в частині запровадження обов'язкової реструктуризації та виконання споживачами солідарного обов'язку з оплати житлово-комунальних послуг з урахуванням вимог частини третьої статті 9 Закону України від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII «Про житлово-комунальні послуги»;

- «Про судовий збір» в частині звільнення позивачів - у справах про заборгованості споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги, а також заявників у разі подання заяви щодо видачі судового наказу про стягнення заборгованості споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях;

- «Про виконавче провадження» у частині розповсюдження певних обмежень на боржників з оплати житлово-комунальних послуг.

При цьому проектом Закону пропонується визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про реструктуризацію заборгованості за надані послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій і комунальні послуги, що утворилася станом на 1 грудня 2006 року».

## **4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання**

Відносини в даній сфері регулюються Законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про судовий збір», «Про виконавче провадження».

## **5. Фінансово-економічне обґрунтування**

У разі прийняття законопроекту реалізація його положень не вплине на показники Державного бюджету України.

## **6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта**

Розв'язання проблеми погашення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги, врегулювання взаємовідносин між споживачами та виконавцями житлово-комунальних послуг, стабілізація фінансового стану підприємств галузі за рахунок зменшення їх дебіторської заборгованості.

Запобігання зростанню кількості неплатників серед платоспроможних категорій громадян, уникнення соціальної напруги між споживачами, які своєчасно оплачують та тими, що постійно наращують заборгованість.

*Народний депутат України  
Михайло Лаба (посв.№276)  
Ігор Кривошеєв (посв.№36)  
Анатолій Костюх (посв.№73)*